

ДЕТЕРМІНАЦІЯ ЗЛІСНОГО НЕВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ ЩОДО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ АБО ЗА ОСОБОЮ, ЩОДО ЯКОЇ ВСТАНОВЛЕНО ОПІКУ ЧИ ПІКЛУВАННЯ

Усова Є.С.,
аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Харківський національний університет внутрішніх справ

У статті проведено аналіз соціально-економічних, культурно-психологічних, правових, організаційно-управлінських груп факторів, які безпосередньо впливають на скоєння злісного невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування.

Ключові слова: детермінація злочинності, фактори детермінації, злісне невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною, неблагополучна сім'я.

Усова Е.С. / ДЕТЕРМИНАЦИЯ ЗЛОСТНОГО НЕИСПОЛНЕНИЯ ОБЯЗАННОСТЕЙ ПО УХОДУ ЗА РЕБЕНКОМ ИЛИ ЛИЦОМ, В ОТНОШЕНИИ КОТОРОГО УСТАНОВЛЕНА ОПЕКА ИЛИ ПОПЕЧИТЕЛЬСТВО / Харьковский национальный университет внутренних дел, Украина

В статье проведен анализ социально-экономических, культурно-психологических, правовых, организационно-управленческих групп факторов злостного неисполнения обязанностей по уходу за ребенком или лицом, в отношении которого установлена опека или попечительство.

Ключевые слова: детерминация преступности, факторы детерминации, злостное невыполнение обязанностей по уходу за ребенком, неблагополучная семья.

Usova E.S. / DETERMINATION MALICIOUS NON-CARING RESPONSIBILITIES FOR A CHILD OR THE PERSON IN RESPECT OF WHOM THE CUSTODY OR TRUSTEESHIP / Kharkov National University of Internal Affairs, Ukraine

The article says that the problem causes and conditions of certain types of crimes is of particular relevance in the escalation in society socio-economic and political situation, accompanied by the impoverishment of the general population, falling overall culture, morality and spiritual values, and a negative result – the complexity of the crime situation in the country. Solving this problem is of considerable theoretical and practical importance, since it is clear that we must fight not only the effects of negative effects, but the causes that gave rise to it. Thus, the study of nature causes and conditions of wrongful conduct is the basis for scientific development and implementation of effective measures to stop this or other criminal offenses.

The article analyses the socio-economic, cultural, psychological, legal, organizational and managerial factors malicious groups of dereliction of duty to care for the child or the person in respect of whom guardianship or trusteeship.

A study of criminological research led to the conclusion that among all the complex causal most characteristic factor is present in all the facts of grave neglect of child care or by the person under guardianship or care crisis is serving seven Institute families, which finds its expression in a large number of dysfunctional families.

Key words: determination by crime, factors determination, willful neglect of child care, dysfunctional families.

Проблема причин та умов окремих видів злочинів набуває особливої актуальності у зв'язку із загостренням у суспільстві соціально-економічної та політичної ситуації, що супроводжується зубожінням широких верств населення, падінням загального рівня культури, моральності й духовних засад, а в результаті – ускладненням криміногенної обстановки в країні. Розв'язання цієї проблеми має неабияке теоретичне та практичне значення, оскільки цілком зрозуміло, що треба боротися не лише з наслідками негативного явища, а й із причинами, які його зумовили. Таким чином, дослідження природи причин та умов протиправної поведінки є основою для наукової розробки й упровадження системи ефективних заходів протидії тим чи іншим злочинним проявам.

Сьогодні актуальним і практично значимим є з'ясування детермінант та факторів злісного невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування. Доцільно наголосити, що ця проблематика розглядалася в працях О.М. Бандурки, В.В. Голіни, І.М. Даньшина, А.І. Долгової, Т.А. Денисової, А.П. Закалюка, Н.Ф. Кузнецової, О.М. Литвинова, В.В. Луяєва, проте не знайшла в їх роботах остаточного вирішення, що свідчить про доволі високий рівень наукової новизни для нашого дослідження.

На рівні загального злочин, передбачений ст. 166 Кримінального кодексу (далі – КК) України, зумовлюється тими ж криміногенними факторами, що й більшість інших видів злочинних діянь, насамперед злочинів проти сім'ї.

Метою статті є аналіз безпосередніх причин злісного невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування, на

рівні особливого, тобто на рівні сукупності цих злочинних діянь, і факторів, які обумовлюють вчинення конкретного злочину цього виду.

Кожне конкретне злочинне діяння викликається не однією певною обставиною, а сукупністю обставин, як об'єктивних, так і суб'єктивних. Причому зовнішні обставини впливають на вибір поведінки людиною не безпосередньо, а сприймаються й переломлюються нею відповідно до її внутрішнього складу, опосередковуються цим внутрішнім змістом. На наш погляд, причини злочинності слід шукати у взаємодії соціального середовища та особистості, а отже, у тих протиріччях, які відбуваються в соціальному середовищі, тобто в соціальних протиріччях. У своїх наукових дослідженнях учені-кримінологи досить часто використовують такі терміни, як «причина», «фактор», «детермінанта» тощо. Під факторами злочинності (від лат. factor – «діючий», «виробляючий») розуміються всі ті соціальні явища й процеси, з якими вона пов'язується та взаємодіє, що мають будь-яке детермінуюче значення (у тому числі й причинно-наслідкове) для пояснення. Отже, вживання терміна «фактор» є більш влучним під час характеристики злочинних проявів, оскільки він охоплює всі соціальні явища й процеси, які у своїй сукупності обумовлюють злочинність на загальному та особливому рівнях, тобто на рівні злочинності взагалі та окремих її видів (груп).

Найбільш деструктивними, що впливають на суспільство в цілому, а також на криміногенну ситуацію в країні, є соціально-економічні фактори. Проведене кримінологічне дослідження дозволяє зробити висновок, що найбільший вплив на характер пасивної поведінки щодо виконання

своїх батьківських чи опікунських обов'язків чинять процеси трансформації ціннісної свідомості, які торкнулися насамперед соціальної сфери. Найвагомішою проблемою, що безпосередньо впливає на психологічний стан людей, є криза інституту сім'ї та велика кількість неблагополучних сімей.

За даними останнього Всеукраїнського перепису населення в Україні мешкає 6,8 млн сімей із дітьми (1/3 яких мають 2 дітей); 396,2 тис. багатодітних сімей (з них 298,4 тис. – з 3 дітьми, 63,9 тис. – з 4 дітьми, 33,9 тис. – з 5 й більше (1 735 сімей мають 10 і більше дітей)); 2,3 млн неповних сімей, у яких виховується 1,5 млн дітей; 2,1 млн молодих сімей. Сім'я посідає головне місце в моральному формуванні особистості, з перших днів життя дитини бере на себе турботу про її здоров'я та виховання, дає їй початкові знання про навколишній світ, виробляє певні уявлення й навички, допомагає здійснювати контакти з багатьма іншими людьми тощо. Конкурувати із сім'єю, особливо на початковому етапі розвитку особистості, не може жодна громадська або державна виховна установа. Відсутність батьківської опіки або сімейне неблагополуччя, навпаки, майже завжди створюють реальні труднощі у формуванні дітей і підлітків, перебороти які повністю суспільству досі не вдається. Соціальні трансформації останнього десятиліття призвели до збідніння переважної більшості сімей, збільшення робочої та побутової зайнятості дорослих членів сім'ї. Зростання безробіття об'єктивно обмежує матеріальні можливості сім'ї. Наслідком усього цього є падіння рівня життя сімей, тривожна атмосфера вдома, зростання конфліктності у взаємовідносинах. Проведене дослідження встановило, що більшість злочинів, передбачених ст. 166 КК України, вчиняється в неблагополучних сім'ях.

Якщо говорити про стан української сім'ї в сучасних умовах, то всі дослідники вказують на конкретну ознаку – послаблення основних функцій сім'ї (репродуктивної, економічної, виховної тощо). Сімейне неблагополуччя як батьківської, так і власної сім'ї має величезний вплив на вибір батьками позитивної або антисуспільної форми поведінки щодо своїх дітей.

Кризисний стан економіки, послаблення соціального захисту населення з боку держави призвели до збільшення кількості безробітних, як наслідок – до зниження життєвого рівня більшості громадян, майнового розшарування суспільства та посилення антагонізму між різними верствами населення.

Аналіз кримінальних справ свідчить, що основними економічними факторами, які безпосередньо впливають на вчинення злочину, передбаченого ст. 166 КК України, є високий рівень безробіття в державі, матеріальна незабезпеченість сім'ї.

Аналіз статистичних даних, а також вивчення кримінальних справ свідчать, що 83% засуджених за ст. 166 КК України є працездатними, проте ніде не працюють і не навчаються. Така тенденція пояснюється наявністю основних двох причин: небажання працювати та великим відсотком безробіття в країні. Безробіття – це соціально-економічне явище, якому притаманна незайнятість частини робочої сили (економічно активного населення) у сфері економіки. Тобто в реальному житті безробіття виступає перевищенням пропозиції робочої сили порівняно з попитом на неї. Причин безробіття дуже багато, одними з яких є спад економіки, структурні зрушення, технологічний прогрес та запровадження нових технологій. Це пов'язано насамперед із мізерними інвестиціями, низьким рівнем запровадження сучасних технологій в економіку тощо [1, с. 85].

За даними Міністерства праці та соціальної політики станом на 1 листопада 2014 року кількість зареєстрованих безробітних становила 402,7 тис. осіб. За останніми оприлюдненими даними Державної служби статистики України рівень безробіття населення віком 15–70 років, визна-

чений за методологією Міжнародної організації праці, в Україні в середньому зріс із 7,6% економічно активного населення в I півріччі 2013 року до 8,6% у I півріччі 2014 року. Згідно з повідомленням у регіональному розрізі найбільше незайнятого населення проживає у Вінницькій області – 10,9% загальної кількості економічно активних громадян, у Житомирській і Тернопільській областях – по 11,1%, у Закарпатській і Хмельницькій областях – по 10,5%, у Кіровоградській області – 10%, у Черкаській області – 10,1%, у Полтавській, Рівненській і Чернігівській областях – 10,6%, 10,8% та 11% відповідно. Найменше незайнятого населення проживає в Києві – 6,6%. Незареєстроване безробіття значно перевищує офіційні показники. В абсолютних цифрах кількість безробітних у першому кварталі поточного року становила 1,88 млн осіб.

Зростання безробіття супроводжується зниженням рівня життя основної маси населення. Проведене дослідження дозволило встановити, що більшість сімей, у яких батьки злісно не виконують обов'язки щодо догляду за дитиною, характеризується високим рівнем матеріальної незабезпеченості.

На думку багатьох учених-кримінологів, зменшення рівня злочинності прямо пов'язане з вирішенням проблеми поліпшення матеріальних умов життя людей. Цю тезу підтверджують також дані досліджень, згідно з якими велику кількість злочинів вчиняють особи без постійного місця проживання або постійної роботи, які знаходяться на межі крайньої бідності. В.А. Серебрякова пише: «Саме фактор матеріального забезпечення об'єктивно розкриває можливості виникнення протиріч, у тому числі й тих, які призводять до антигромадських форм поведінки. Вважаємо, що вибір того чи іншого типу поведінки залежить від наявних у розпорядженні суб'єкта можливостей задоволення своїх потреб, які визначаються його моральною позицією» [2, с. 36].

Відповідно до статистичних даних кількість домогосподарств із дітьми в Україні станом на 2013 рік становить 6 429,4 тис., з них 76% мають одну дитину, 22% – дві дитини, 2% – три дитини, 0,2% – чотири дитини. Вік дітей визначається такими показниками: до 3 років – у 25% домогосподарств, від 3 до 6 років – у 29,2% домогосподарств, від 7 до 13 років – у 39,5% домогосподарств, від 14 до 15 років – у 12,4% домогосподарств, від 16 до 17 років – у 14,1% домогосподарств [3, с. 13].

В умовах соціальної та економічної кризи в країні загострюються не лише різноманітні соціально-економічні труднощі, а й численні психологічні проблеми людей, змінюються їх культурні цінності. Характер культурно-психологічних факторів цього виду злочину змінюється залежно від стану соціально-економічних умов життя людей, розвитку їх культури, суспільно-моральних і політичних переконань, а також від методів і засобів, до яких вдається держава в боротьбі зі злочинними посяганнями. На думку певної групи вчених, фактори злочинності, зокрема й культурно-психологічні, слід розглядати, як і всі соціальні явища й процеси, з якими вона пов'язана та взаємодіє [4, с. 57–58].

Проведений аналіз кримінальних справ за ст. 166 КК України, а також опитування щодо основних причин та умов вчинення зазначеного виду злочину дозволяє виокремити основні культурно-психологічні фактори злісного невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування, а саме: низький культурний, моральний та освітній рівень осіб, які вчиняють цей вид злочину; недоліки сімейного виховання; педагогічна неспроможність батьків та інших осіб, на яких покладено обов'язок опіки чи піклування; поширеність правового нігілізму; поширеність насильства в засобах масової інформації.

Проведений аналіз чинного законодавства, кримінальних справ, порушених за ст. 166 КК України, а також про-

ведене опитування дозволило виділити основні правові фактори вчинення злісного невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування. До них належать насамперед такі: відсутність законодавчого визначення окремих термінів, що становлять понятійний апарат ст. 166 КК України; неефективність застосування видів кримінальних покарань, передбачених санкцією ст. 166 КК України; недосконалість нормативно-правової основи діяльності органів, на які покладено функції захисту дитини в сім'ї.

Відповідальність за ст. 166 КК України за злісне невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування, можлива за настання тяжких наслідків. Вивчення та аналіз кримінальних справ за ст. 166 КК України дає підстави виділити основні види тяжких наслідків, зокрема такі: тяжка хвороба дитини (наприклад, туберкульоз, СНІД, гіпотрофія, анемія, рахіт, пневмонія, заплітості високого ступеня тощо) – 34,5%; смерть дитини – 21%; затримка психологічного та фізичного розвитку дитини (наприклад, дефіцит маси тіла, психологічні розлади, не пов'язані з психічним захворюванням, відставання розумового й психічного розвитку, тобто інтелектуальних процесів і значного зниження запасу знань за несформованості особистості) – 20%; соціальна та педагогічна занедбаність дитини (дитина залякана, боїться людей, не вміє спілкуватися в колективі, проявляє значні відставання від шкільної навчальної програми, інколи не вміє читати й писати) – 13,5%; вчинення злочину неповнолітнім – 4,5%; перебування дитини в стані, що загрожує її життю (має місце у випадках, коли життя дитини було поставлено під загрозу, проте смерть не настала завдяки вчасно наданій допомозі з боку третіх осіб) – 5%.

Поняття «тяжкі наслідки» є оціночним, однак у кримінальному законодавстві, зокрема в диспозиції статті, зовсім не розкрито значення цього терміна. Така ситуація призводить до його довільного тлумачення з боку працівників правоохоронних органів під час вирішення питання щодо порушення кримінальної справи й проведення досудового слідства, а також суддів під час винесення вироку. Збільшується роль суб'єктивного фактора під час застосування статті на практиці. Проблема визначення в кожному окремому випадку наявності в об'єктивній стороні злочину, передбаченого ст. 166 КК України, тяжкого наслідку впливає на кваліфікацію злочину. Неправильна правова оцінка події, наприклад як такої, що не має ознак складу кримінального правопорушення, або оцінка події як адміністративного правопорушення (далі – КУпАП)). Це адміністративне правопорушення відрізняється від злочину, передбаченого ст. 166 КК України, ступенем суспільної небезпечності вчиненого діяння, що визначається насамперед тяжкістю наслідків злісного невиконання батьками або особами, що їх замінюють, встановлених законом обов'язків щодо догляду за дитиною. Згідно з даними Єдиного державного реєстру судових рішень судами України за 2013 рік кількість ухвалених постанов про притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 184 КУпАП («Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей») становить 18 544, а кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень – лише 262.

Санкція ст. 166 КК України передбачає два види основних покарань: покарання у вигляді обмеження волі та позбавлення волі на певний строк. Аналіз статистичних даних свідчить, що з 2 441 засудженого в період з 2009 по 2013 роки 507 особам суд призначив за ст. 166 КК Украї-

ни конкретний вид та міру покарання, що становить 16% від загальної кількості засуджених за цей вид злочину. Ефективність кримінального покарання означає здатність реально за найкращого використання коштів, в оптимальні строки й із найменшими витратами сприяти цілям відновлення соціальної справедливості, виправлення засуджених і попередження вчинення нових злочинів, таким чином, отримати необхідний для кримінального закону результат [5, с. 9].

Серед видів покарань, які призначалися судом, більшість складає позбавлення волі на певний строк (43%), з них позбавлення волі на строк від 1 до 2 років складає 27%, позбавлення волі на строк від 2 до 3 років – 9%, позбавлення волі на строк від 3 до 5 років – 7%. На другому місці знаходиться такий вид покарання, як обмеження волі (17%). Покарання у вигляді арешту, громадських робіт та штрафу, хоч і не передбачені санкцією ст. 166 КК України, призначалися судами в невеликій кількості випадків: 1,3%, 5% та 5% відповідно.

Необхідно наголосити, що суд до осіб, які вчинили злочин, передбачений ст. 166 КК України, застосували ст. 75 КК України (звільнення від відбування покарання з випробуванням) у 84% випадків. Однак аналіз кримінальних справ свідчить, що цей показник є ще більшим і складає близько 95%.

З одного боку, тенденція до призначення засудженим особам покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, або звільнення їх від відбування покарання на тих чи інших умовах цілком відповідає сучасним європейським вимогам до реформування пенітенціарної системи України та поступовому переходу від карального до відновлювального правосуддя.

З іншого боку, такий підхід вимагає від держави розробки й послідовного впровадження системи ефективних засобів профілактичної та виховної роботи із засудженими особами, проходження ними відповідних корекційних програм, які враховують особливості скоєних злочинів, особливо злочинів щодо дитини. Однак в Україні система таких заходів не розроблена на належному рівні, що призводить до фактичної безкарності злочинних діянь осіб, які звільнюються від відбування покарання з випробуванням, унеможливує досягнення цілей кримінального покарання та не дозволяє уникнути небезпеки, що загрожує дітям, які потерпіли від злочину, вчиненого їх батьками або особами, що їх замінюють.

Одним зі шляхів вирішення цієї проблеми може бути розширення санкції ст. 166 КК України та передбачення, окрім обмеження волі й позбавлення волі на певний строк, інших видів покарань.

Аналіз статистичних даних, а також вивчення кримінальних справ свідчать, що 83% засуджених за ст. 166 КК України є працездатними, проте ніде не працюють і не навчаються, а 87% засуджених систематично вживають спиртні напої, внаслідок чого більшість осіб, які притягуються до відповідальності за ст. 166 КК України, мають вкрай низькі доходи. Тому призначення щодо таких осіб покарання у вигляді штрафу або виправних робіт буде недоцільною й неефективною мірою, що безпосередньо позначиться на добробуті сім'ї, а отже, на інтересах дітей. Таким чином, вважаємо за доцільне розширити санкцію ст. 166 КК України та передбачити за злісне невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною або особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування, застосування покарання у вигляді громадських робіт та арешту, а також наголосити на необхідності врахування судами під час призначення конкретної міри й розміру покарання виду тяжких наслідків, спричинених цим злочином.

Для пошуку дієвих заходів протидії злісному невиконанню обов'язків щодо догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування, важливу роль відіграє виділення організаційно-управлінських факторів

цього виду злочину. Проведене дослідження дозволяє акцентувати увагу на основних із них, а саме: відсутності ефективної системи соціальних служб, які забезпечували б належний захист дитини в сім'ї; недоліках у діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинам проти сім'ї та неповнолітніх; відсутності ефективної взаємодії між органами, на які покладено функції протидії й запобігання злочинам у цій сфері; недостатньому науковому забезпеченні діяльності правоохоронних органів.

Безпосередні причини злісного невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною або за особою, щодо якої вста-

новлено опіку чи піклування, притаманні саме цьому виду злочину, представлені декількома групами факторів, зокрема соціально-економічними, культурно-психологічними, правовими, організаційно-управлінськими. Проведене кримінологічне дослідження дозволяє зробити висновок, що серед усього причинного комплексу найбільш характерним фактором, наявним у всіх без винятку фактах вчинення злісного невиконання обов'язків щодо догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування, постає криза інституту сім'ї, що знаходить свій вияв у великій кількості неблагополучних сімей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лопатіна К.А. Стан та напрями ліквідації проблеми безробіття в Україні / К.А. Лопатіна // *Управління розвитком*. – 2011. – № 16(113). – С. 85–86.
2. Методологические вопросы изучения социальных условий преступности : сб. науч. трудов / под ред. В.К. Звирбуля, А.Б. Сахарова – М. : Всесоюзный институт по изучению причин и разработке мер предупреждения преступности, 1979. – 143 с.
3. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2013 році: статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 83 с.
4. Даньшин І.М. Кримінологія. Загальна та Особлива частини : [підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закладів] / [І.М. Даньшин, В.В. Голіна, О.Г. Кальман, О.В. Лисодед] ; за ред. І.М. Даньшина. – Х. : Право, 2003. – 352 с.
5. Груничева Г.А. Эффективность наказания в виде лишения свободы : дисс. ... канд. юрид. наук / Г.А. Груничева. – М., 2004. – 189 с.

УДК 343.9 (477)

ФЕНОМЕН ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Щербакова А.К.,

аспірант кафедри кримінального права та кримінології

Харківський національний університет внутрішніх справ

Статтю присвячено визначенню соціальної природи та призначення протидії злочинності. Розглянуто основні характеристики та ознаки діяльності держави щодо протидії злочинності, її сучасні проблеми, а також запропоновано змінити світоглядні орієнтири щодо неї.

Ключові слова: феноменологія, злочинність, протидія, боротьба, концепція, заходи.

Щербакова А.К. / ФЕНОМЕН ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ПРЕСТУПНОСТИ / Харьковский национальный университет внутренних дел, Украина

Статья посвящена определению социальной природы и предназначения противодействия преступности. Рассмотрены основные характеристики и признаки деятельности государства по противодействию преступности, ее современные проблемы, а также предложено изменить ее мировоззренческие ориентиры.

Ключевые слова: феноменология, преступность, противодействие, борьба, концепция, меры.

Sherbakova A.K. / PHENOMENON FIGHT AGAINST CRIME / Kharkiv National University of Internal Affairs, Ukraine

The article is devoted to the decision of social nature and destination of criminality counteraction. Basic descriptions and signs of the state criminality counteraction activity, its modern problems, are considered, and also it is suggested to change its world view orienteer.

The author focuses on the fact that the development of a modern model of combating crime main conceptual provisions, in our opinion, is to enhance the social and regulatory role of the state, allowing punitive measures to move from state to prevent the real crime.

Despite the fact that the law provides for state coercion and violence to the offender, it is ineffective without the moral support of the population. If the population is not solidarity with legal restrictions, not collectively condemns unlawful acts, the repressive apparatus choke in the fight against massive violations of the law.

The conclusion is that the benchmark combating crime in the social environment is the main objective at this stage deter crime. Ukrainian criminal policy differs humanity more selective in respect of persons who have committed criminal violence, and does not prevent this violence does not protect the rights of victims. However, the principle of humanity should not dominate the other principles of combating crime and above all equitable. The principle of humanity must not contradict the concept of priority of human rights and freedoms, that victims of crime.

Key words: phenomenology, crime, opposition, struggle, concept, events.

Політика держави в галузі стримування злочинності базується на принципово визначеному Конституцією України правовому полі. Разом із цим світогляд суспільства, що визначає конкретні шляхи досягнення поставлених державі завдань, повністю ще не сформовано. От чому розуміння причин сучасної злочинності й можливостей суспільства в боротьбі зі злочинністю є ключовою ланкою у формуванні стратегії протидії цьому соціальному злу.

Необхідність теоретичної розробки концептуальної моделі протидії злочинності визнається багатьма кримінологами, зокрема Ю.М. Антоняном, І.Г. Богатирьовим, М.Г. Вер-

беньським, В.В. Голіною, О.І. Гуровим, І.М. Даньшином, О.М. Джужею, С.Ф. Денисовим, А.П. Закалоком, О.Г. Кальманом, О.Г. Колбом, О.М. Костенком, В.М. Кудрявцевим, О.М. Литваком, О.М. Литвиновим, В.В. Лунесвим, О.А. Мартиненком, В.А. Мисливим, А.А. Музиною, С.С. Овчинським, В.М. Трубниковим, П.Л. Фрісом та ін. Під час пошуку нових підходів у розробці теорії протидії злочинності пропонується проаналізувати ефективність діяльності окремих органів кримінальної юстиції й визначити основні засоби й способи кримінологічного впливу, такі як закон, покарання, юстиція, некаральні засоби впливу, правосвідомість.